

Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Heuvelrug-Midden - Op Geopad 124

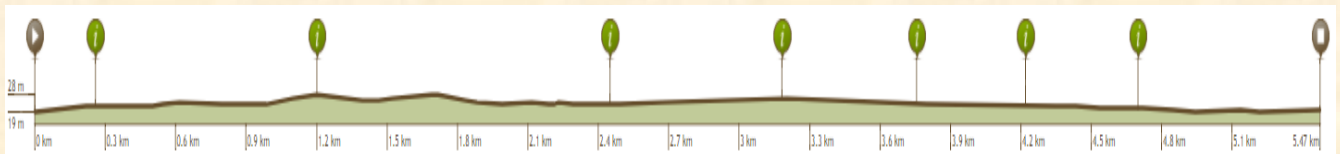
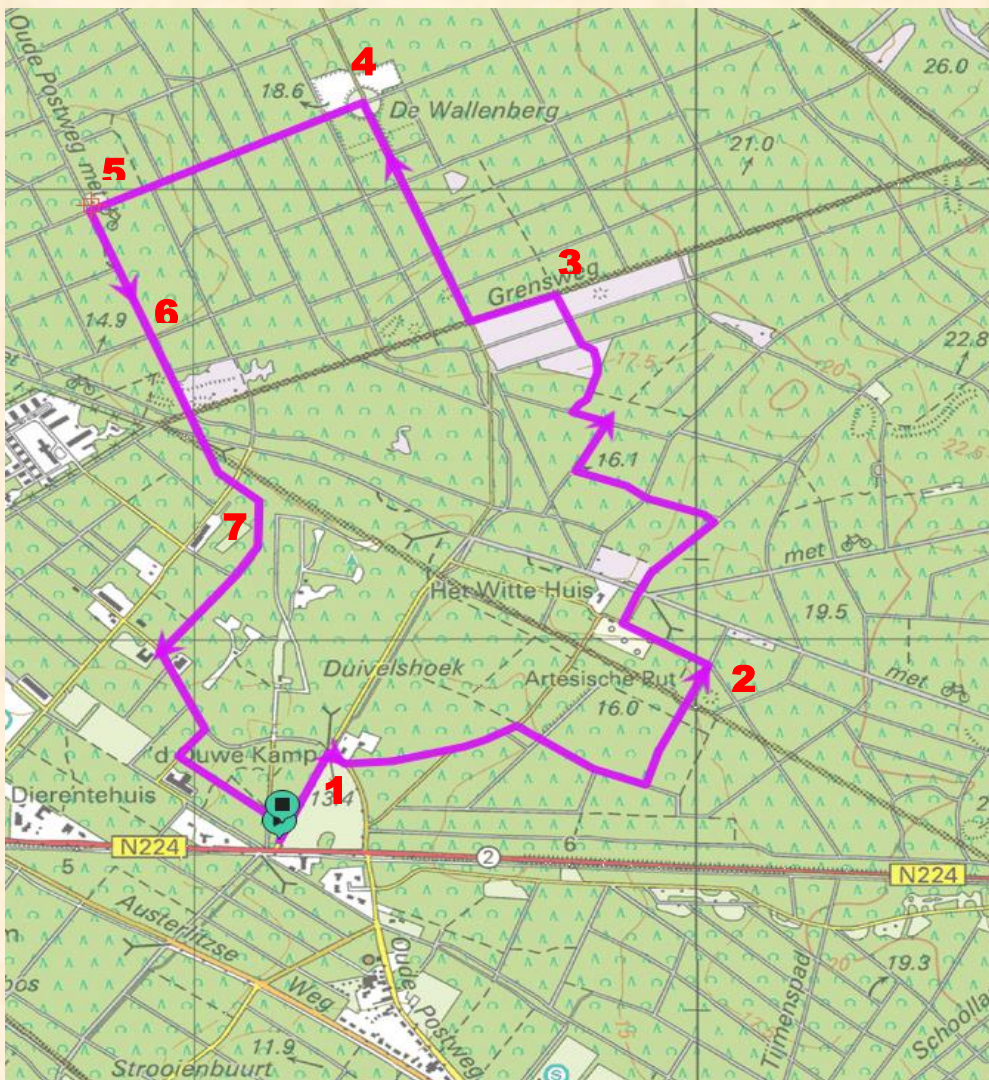
02-12-2018

De bossen ten noorden van Zeist

Wie een representatief beeld van het beschreven gebied wil krijgen kan het beste de twee hierna beschreven wandelroutes lopen. De ene leidt naar de kern van het voormalige landgoed Wallenburg, de andere naar de Kozakkenput. Beide volgen meestal delen van door Staatsbosbeheer of het Utrechts Landschap gemarkeerde routes.

Beide wandelingen starten en eindigen schuin tegenover het Beauforthuis aan de noordzijde van de Woudenbergseweg. Dat is bij het begin van een gedeeltelijk verharde weg.

De Wallenburgroute-124a

Route 5,5 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. De Wallenburgroute route begint op de deels verharde weg tegenover het Beauforthuis dat aan de Woudenbergseweg staat. Vanuit het beginpunt lopen we eerst even over de verharde weg. Voorbij een kleine enclave cultuurland volgen we rechts een enigszins bochtige weg die leidt via een oude houtopstand naar een punt waar de gemarkeerde routes naar rechts wijzen. Enkele honderden meters verderop slaat het geopad linksaf en volgt de markering niet meer. Weer enkele honderden meters verderop is een ronde kuil te zien. Daar liet grootgrondbezitter Stoop omstreeks 1835 een diepe boring uitvoeren. Een paneel bij de kuil geeft hierover informatie.

2. Even voorbij de kuil slaat het geopad opnieuw linksaf. We komen terecht in de omgeving van het Witte Huis, dat er uitziet als een voorname boerderij. Daar werd een bestrating met veldkeien gereconstrueerd, zie ook het informatiepaneel. Even voor het Witte Huis volgen we de markeringen naar rechts. De route zigzagt dan honderden meters door een bijna vlak bosgedeelte. Het ligt in het wigvormige uiterste westen van het grondgebied van de gemeente Woudenberg.

3. We komen na enige tijd terecht in een zone 'verheid' bos. Uit de bodem- en reliëfkenmerken kan worden afgeleid dat daar deels verstoven dekzanden de ondiepe ondergrond vormen. De kaarsrechte weg waarlangs het bos moest wijken voor heide markeert de grens met de gemeente Zeist. De route gaat die grens links even volgen om iets verderop rechts de bossen van het vroegere landgoed Wallenburg (gemeente Zeist) in te gaan.

de nog steeds aanwezige,
diepe waterput

de locatie waar de boerderij
heeft gestaan

4. In het bosgebied van Wallenburg loopt de kaarsrechte hoofdontsluiting Nieuweweg naar de plek waar het boerderijtje van het landgoed stond. Die plek is met beplanting gemarkeerd. In de omgeving zien we de aarden walletjes die het cultuurland van het boerderijtje omgaven. Bij het voormalige boerderijerf kruist de Nieuweweg een andere hoofdontsluiting van Wallenburg. Die is bekend geworden als het Damreesche Spoor. Aan de noordostrand van Wallenburg sloot dat Damreesche Spoor aan op een bochtige zandweg. Die liep via de Leusder Heide naar het 17de-eeuwse buiten Den Treek.

5. We volgen het Damreesche Spoor links. Deze weg loopt naar een andere hoofdkruising van Wallenburg, waar een woonhuisje stond met de Smitsput. Op dat kruispunt slaan we linksaf en volgen een andere kaarsrechte hoofdontsluiting van Wallenburg. Die hoofdontsluiting werd Oude Postweg genoemd, omdat daar een postweg over de heide liep.

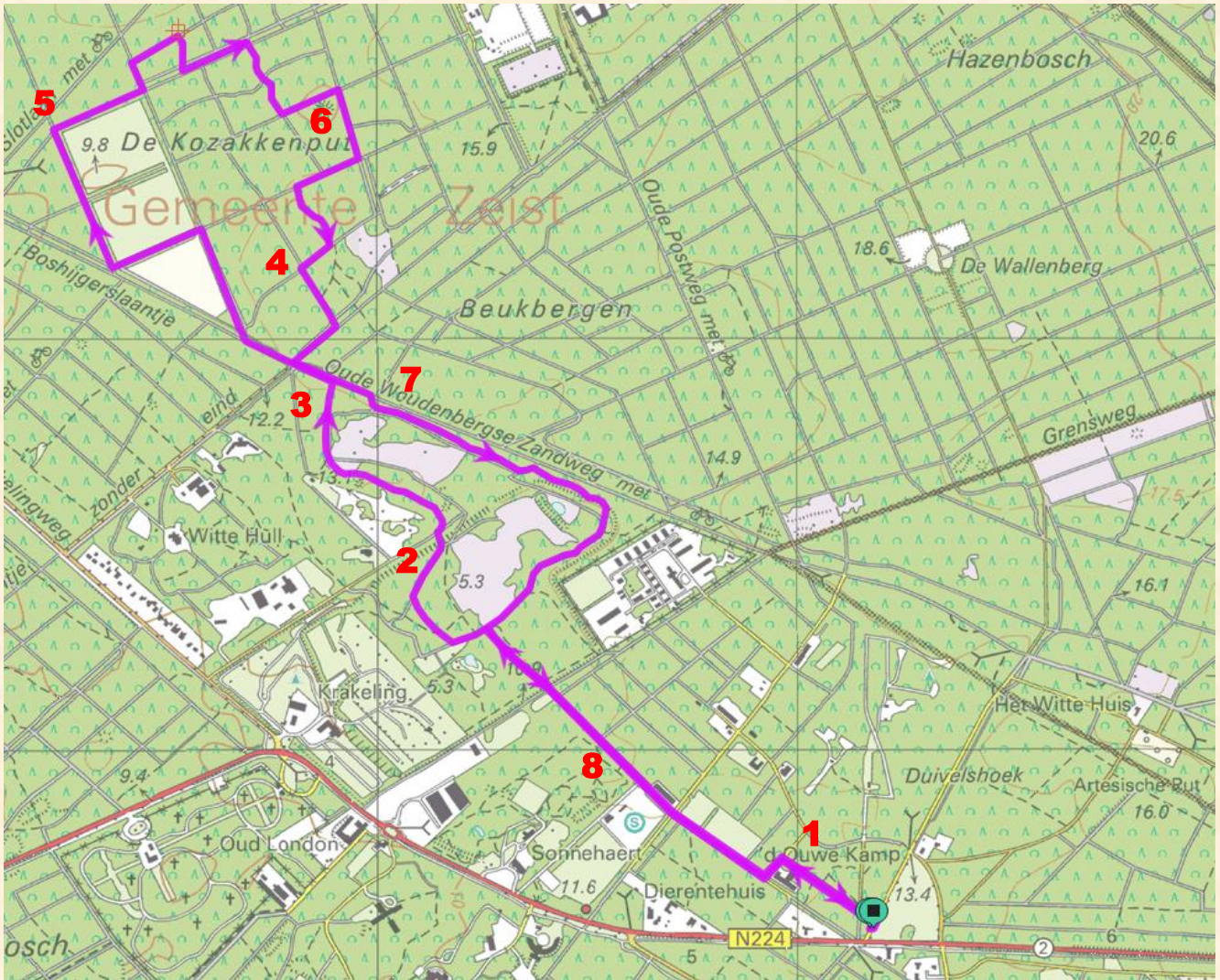

6. De Oude Postweg gaat terug naar de heidezone waar we al eerder tijdens de wandeling op uitkeken. Links liggen enkele stuifklifjes. Die vormen een scheiding tussen sommige door de wind verlaagde en opgehoogde plekken. Doorlopend komen we even voorbij de heide terecht op de Oude Woudenbergse Zandweg bij het fietsersmonument waar het goed toeven is.

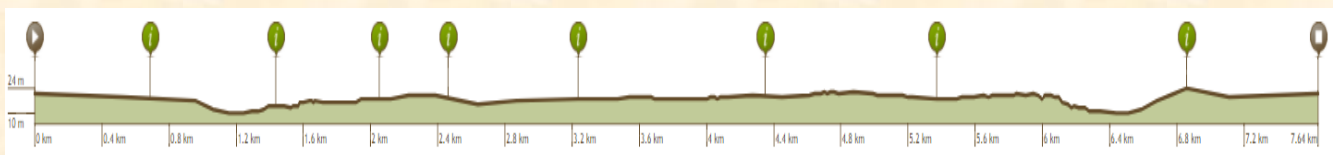

7. Het geopad gaat deze historische verbinding links een klein eindje volgen waarna rechts wordt afgeslagen, terug naar de plek waar de wandeling begon. Hierbij komen we door een bosgedeelte waar kort voor de Tweede Wereldoorlog in het kader van de mobilisatie barakken werden gebouwd.

De Kozakkenputroute-124b

Route 7,8 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. De Kozakkenputroute begint op de deels verharde weg tegenover het Beauforthuis dat aan de Woudenbergseweg staat. Het geopad volgt delen van een gemarkeerde route. Vanuit het startpunt lopen we eerst een klein eindje de verharde weg op en volgen daarna links de groen gemarkeerde route. Die leidt via reliëfarm bosgebied vrijwel rechtstreeks naar de grote voormalige groeve Krakeling. Daar werden in de tweede helft van de twintigste eeuw smeltwater- en windafzettingen afgegraven.

2. Via de groene markering lopen we naar beneden en komen in 'nieuwe natuur' van de vroegere groeve. Het met heide begroeide gebied is tegenwoordig eigendom van het Utrechts Landschap.

3. Na de groeve blijven we de groene markering volgen en zien we een aangrenzend nieuw heideterrein. Hier bleef de ondergrond vrijwel ongeschonden, maar moest voor de verheiding wel aangeplant bos wijken. Duidelijk is te zien dat de bodem enigszins geaccidenteerd is. Dat houdt vooral verband met de aanwezigheid van verstoven dekzanden. De groene route loopt verder langs de randen van het heideterrein naar de Oude Woudenbergse Zandweg. Daar slaan we linksaf en volgen de blauwe route door het gebied De Kozakkenput.

4. De Oude Woudenbergse Zandweg gaat naar een X-kruising met het vijf kilometer lange, kaarsrechte Laantje Zonder Eind. Deze kruising markeert de stompe zuidoosthoek van het gebied De Kozakkenput.

Het Laantje Zonder Eind dateert nog uit de tijd dat de Kozakkenput deel uitmaakte van een uitgestrekt 18de-eeuws landgoed. Vroeger was de Kozakkenput eigendom van de gemeente Zeist. Die deed het gebied in 1996 over aan het Utrechts Landschap.

De blauwe markering gaat door het gebied De Kozakkenput, met als begin en einde de X-kruising. Dat betekent dat het geopad na het passeren van het Laantje zonder Eind geleidelijk wat naar rechts afbuigt. Het gebeurt op een plek waar vroeger boerderij De (Oude) Krakeling stond.

5. Voorbij de afslag zien we een zone cultuurland. Die wordt overdwars doorsneden door twee zandwegen van het bosgebied, met aan weerszijden een (brede) houtsingel. De drie percelen cultuurland zijn geen restant van de agrarische percelen die bij de hoeve De (Oude) Krakeling lagen. Volgens kaarten uit het begin van de vorige eeuw waren ze toen namelijk bebost.

Volgens de blauwe route lopen we eerst enkele honderden meters langs de noordostrand van de zone cultuurland. Daarna gaat de gemarkeerde wandeling via een dwarsverbinding naar de zuidwestkant van het cultuurland. Dit betekent vrijwel een terugkeer naar de Oude Woudenbergse Zandweg. In het zicht daarvan slaan we echter rechtsaf om verder langs het cultuurland te lopen. Aan het eind ervan gaat de blauwe route weer rechtsaf. Daar komen we door een bosgedeelte met enkele bochtige paadjes.

6. De blauwe route slaat herhaaldelijk links- of rechtsaf. Op een gegeven moment zien we de ook aardkundig interessante Kozakkenput. Het een ronde kuil is die overgaat in een zuidwestwaarts ondieper wordende geul. De kuil is bijna geheel omgeven door een deels plateauachtige rug. Over het ontstaan van deze terreindepressie zijn verschillende theorieën.

De blauwe wandeling volgt de rechte boswegen langs de noordwest- en noordoostzijde van het gebied. Een eindje verderop gaat de route rechtsaf. Hierna loopt de gemarkeerde wandeling zigzaggend door het bos. We verlaten het bosgebied Kozakkenput op een T-kruising met het Laantje Zonder Eind. Daar slaan we rechtsaf. Al snel volgt daarna de X-kruising waar de rondwandeling door het gebied Kozakkenput begon. We slaan er ditmaal linksaf. Dit betekent dat we de Oude Woudenbergse Zandweg nu in tegenovergestelde richting gaan volgen.

7. De Oude Woudenbergse Zandweg gaat terug naar de omgeving van de groeve Krakeling waar hij even bovenlangs loopt. Dan volgen we de blauwe route en dalen weer af naar de bodem van de groeve. Daar zien we de groene route.

8. Linksaf via die groene route gaan we terug naar het begin van het geopad.

Het wordt op prijs gesteld wanneer na afloop van de wandeling commentaar en foto's worden ingestuurd, bij voorkeur via de reactiemogelijkheid onderaan op de homepage INITIATIEF, of via info@geopark-heuvelrug.nl.

Toelichting

Het in de brochure beschreven gebied ligt even ten westen van een middelhoog en vrij breed stuwwalgedeelte. Het werd vanuit de Gelderse Vallei scholsgewijs opgeschoven door zich uitbreidend Scandinavisch landijs. Dit gebeurde zo'n 150.000 jaar geleden tijdens de voorlaatste koude tijd van het geologisch verleden, het Saalien.

Smeltwater van het landijs verplaatste zand en grind van de stuwwal naar de ten (zuid)westen ervan gelegen gebieden. Op deze wijze ontstonden door geowetenschappers veelal sandur of sandr genoemde (allebei enkel- én meervoud) waaiers smeltwaterafzettingen die aaneengroeiden.

Waar de (ijs)smeltwaterafzettingen aan de oppervlakte bleven liggen is het gebied weinig heuvelachtig. Een nog niet afdoende verklaarde terreindepressie is de Kozakkenput die in het gelijknamige gebied ligt. Daarvan zal het ontstaan nader moeten worden onderzocht.

Wat meer reliëf is te zien op delen van de smeltwaterwaaiers. Die werden tijdens droge fasen van de laatste ijstijd door de wind voorzien van 'dekzand'. Dat gebeurde vooral wanneer er in het meer recente verleden na grootschalige ontbossing weer (zand)verstuivingen mogelijk waren.

Sinds de Franse Tijd ging een groot deel van het wandelgebied behoren tot de toen gestichte landgoederen Austerlitz en Wallenberg. Evenals elders in deze omgeving was bankier Stoop er een tijdlang een belangrijke grondeigenaar.

In 1797 kon de Fransman Jean Maurice Damblé op het grondgebied van de gemeente Zeist een groot stuk heide gaan ontginnen. Damblé noemde zijn bezit Wallenberg, waarvan de huidige naam Wallenburg een verbastering is. Al snel liet Damblé een deel van het landgoed ontsluiten door een rechthoekig wegenpatroon. De voornaamste hoofdontsluitingen vormen een assenkruis.

Vanwege de beoogde ontginning van de heide werden op Wallenberg ook een boerderijtje en woonhuisje gebouwd. Het terrein bleek echter niet geschikt voor de landbouw. De schrale ondergrond van de smeltwater- en (verstoven) windafzettingen liet dat niet toe.

In 1939 werden de toen bijna overal bebost geraakte landgoederen Wallenburg en Austerlitz aangekocht door Staatsbosbeheer. Zo ontstond de staatsboswachterij Austerlitz. Zuidwestelijk daarvan bleef het bescheiden langs de Woudenbergseweg gelegen landgoed Sonnehaert particulier bezit.

In het *noordwestelijk deel* van het gebied was het terrein Kozakkenput een deel van het Zeister Bos. Dat bos werd geplant op een in de achttiende eeuw uitgestrekt particulier domein. Na enkele malen in andere handen te zijn overgegaan werd het eigendom van de gemeente Zeist. Die deed het in 1996 over aan het Utrechts Landschap.

Aan de *westkant* van het gebied werden delen van de smeltwaterwaaier en (verstoven) dekzanden vrij diep ontgrond. In 1996 verwierf het Utrechts Landschap ook een groot deel van de ontstane groeve Krakeling en de daaraan grenzende bossen.

Voor de geogids werden de wandelroutes naar de gebieden Wallenburg en Kozakkenput beschreven. De tracés ervan komen overeen met delen van door Staatsbosbeheer of het Utrechts Landschap gemarkeerde routes.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen.

Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.